

Srce na putu spasenja

Ivan BODROŽIĆ, *Srce na putu spasenja. Moliti i razmišljati srcem*, Verbum, Split, 2004., 183 stranice.

1. U novije vrijeme djela koja nose predznak "duhovna i meditativna", književno pažljivo sročena, brižno oblikovana i pomno pripravljena, nisu nikakva rijetkost. Štoviše, kao da se dogodila neka vrsta poplave meditativne duhovne literature. U katoličkoj literaturi

ta je plima posljednjih godina kulminirala izdavanjem hrpe djela Anselma Grūna, a prije njega Phila Bosmansa i Henrija Nouvena. Ne treba zaboraviti niti svu silu poučnih i priručnih psihološko-meditativnih tekstova Antonija de Mella. Među hrvatskim autorima u ovom su se žanru mnogi okušali, s manjim ili većim uspjehom. Dosta je spomenuti Bonaventuru Dudu i Stjepana Lice, kao i niz autora koji su surađivali u radioemisijama tipa Duhovna misao, pa su im razmišljanja pretočena u pisanu formu, valja priznati, s priličnim tržišnim uspjehom. Ali, ova vrsta duhovne ili nazovi duhovne književnosti ima i drugu, postmodernističku stranu, koju u našim krajevima s izuzetnom prodom promiče Vesna Krmpotić, a brojne udruge i izdavači publiciraju svu silu slične literature.

2. Sve nam to govori koliko je prisutna duhovna glad, i kako su potrebe za kratkim, molitveno-meditativnim tekstovima ne samo velike nego i posve jasno definirane: traži se duhovna pomoć na način neke vrste duhovnih tableta što se konzumiraju poput ekspres kave, u desetak minuta, s poželjnim neposrednim efektom, upravo za dotični trenutak. Sposobnost ovakvih tekstova da postignu takav učinak istodobno im je njihova enormna prednost i njihov najveći nedostatak. Prednost im je što otvaraju prikučena vrata, što mogu razvedriti uski, a tako potrebni životni prostor, što mogu ukrijepiti korak i potaknuti na iskorak. Nedostatak im je što uvijek ostanu negdje na pola puta, jer za bitno, životno, temeljno opredjeljenje treba čvrsto, dugotrajnije i mnogo promišljenije utemeljenje. A to u ovoj formi, lepršave igre sličica na jutarnjem povjetarcu, jednostavno nije moguće. I da bude posve jasno, to se zapravo i ne traži, nego se to temeljno opredjeljenje pretpostavlja i na nj se nastoji osloniti.

Baš stoga ne bismo smjeli odvojiti temeljni izbor od oblika, stila i cjelovite formalne, književno-stilske forme, s jedne strane, kao ni od teološke svetopisamske ukorijenjenosti i povezanosti objavljenih tekstova, s druge strane. Ta razmišljanja, kako su nam predstavljena, tvore promišljeni mozaik pun živosti, lijepih boja, ugodnih odmaknuća i razborite privrženosti stečenim duhovnim izričajima.

3. Ova je knjiga u biti knjiga pohvale. Ako je Erazmo Roterdamski nekoć hvalio ludost, don Ivan Bodrožić danas hvali srce. I u pohvalama srca kao da se nekako ne može zaustaviti. Uhvatio ga je zanos valjda kad je počeo ove stvari pisati, i čini se da taj zanos nije prestao. A to je lijepa odlika mladosti. Izrazito je prisutno - a to će biti jasno svakome tko bude pomnjivo iščitavao ove retke - golemo povjerenje u srce "koje se može graditi jedino po nadahnuću Božjem" (str. 19). Srce koje je sposobno, otvoreno, srce koje ima srca za Drugoga i drugoga, srce koje vidi i čuje, prepoznaje

na dubljoj unutarnjoj razini istinitost stvarnosti i koje je spremno postati "žrtvenik ljubavi" (str. 43) što ne pita za cijenu, nego raste mjerom darivanja. Srce je to koje izvire iz nepreglednih dubina otajstva i koje se razlijeva poput vedre, široke pjesme Božjim prostranstvima. Tako, i samo tako srce postaje prostorom blagoslova. I to je poanta ovih tekstova. Srce na putu spasenja - postade prostorom Božjeg blagoslova.

Da bi se shvatila ta blagoslovna dinamika, a autor to osobito naglašava, nužno je prepoznati srce Drugoga, srce Božje. U traganju za putom i žedi za istinom tka se darovanom milošću ona vertikalna nîť o kojoj svako srce i svaki otkucaj svakoga srca ovisi. A ta nîť tvori onaj, najčešće naslućeni a nažalost rijetko iskušani, mistični put sjedinjenja srdaca, srca ljudskog i srca Božjega.

4. Don Ivan se u prvome i drugom dijelu knjige (a da je knjiga podijeljena na dijelove, shvatiš tek nakon ponovnog čitanja), sugestivno poigrao biblijskim slikama. I to je lijepo, čak na trenutke dirljivo. S početka je cijeli niz starozavjetnih simbola, od raja zemaljskog i korablje spasenja, preko Mojsijeva grma do proročke Ilijine špilje na Horebu. Kroz niz novozavjetnih slika protiče misao kako je srce nastamba Riječi, Božje Riječi poput betlehemske špilje, ono je evanđeoska njiva na kojoj raste Božjom rukom posijano sjeme nade, ono je žitnica duše i njegovim se rukama lomi kruh dobrote. Da, doista, srce je svadbena dvorana prijateljstva i ložnica sjedinjenja, svjetiljka mudrosti i stijena oslonca, svetohranište i knjiga života.

U nastavku, u trećem dijelu, mijenjaju se slike, ali tkanje ostaje isto. Slike svakodnevice, od jajeta i školjke, do boce infuzije, rudnika, vulkana, piramide i viska, isprepleću se s mitovima o svetom gralu i gordijskom čvoru, te tvore mozaik prislonjeni na sveopće iskustvo svakodnevice. Konačno, u četvrtom dijelu, a svaki dio je započet pjesničkim izričajem, očita je ne samo autorova potraga za skloništem u srcu nego i žudnja da se razgrne i osvjetli put do toga skloništa svima koji ga traže. Ovdje se nalazi i ona riječ koja je - čini mi se - zajednički nazivnik motiva i sadržaja ovih tekstova, a glasi: "Kad me ljudi bezdušno progone / i protjeraju ispred lica svoga / kad bježim iz sebe samoga / kad mi oduzmu mir duše / zagrni me svojim skutom / i primi me u svoje srce" (Sklonište u srcu, str. 131). To je, zapravo, pričanje o tome što se sve lijepo i dobro može pronaći, otkriti u srcu. A sve to lijepo i dobro, dakako, nezasluzeni je dar Providnosti srca predobroga.

5. Što još reći o samim tekstovima? Možda samo dvije stvari. Prva je pohvala a druga pitanje! Pohvala ide onom koji se potrudio

tražiti, i na svoj osobit, vlastit način i pronalaziti, pa i ponuditi lijek srca u ovim vremenima bez srca. Dragocjen je to lijek, jer čak i medicinari vele da se danas najviše umire od bolesti srca!

Eto, odmah od pohvale dođosmo do pitanja: kako to da su tako preteške bolesti srca? I da se baš od njih umire? Nije li pomalo naivan bijeg u iluziju da je sa srcem sve u redu? A nije li srce jednako tako prevrtljivo, dvolično, varavo, lažljivo? I nije li srce toliko puta u zavadi s umom, s razumom i razborom, pa čak i s vjerom samom? Don Ivane, ne bi li trebalo sjesti i odmah započeti knjigu sljedeću, jer grubo je ovdje dolje, nama pozemljarijima koji se toliko mučimo sa srcem svojim, da mu nikako na kraj stati!

6. No, vratimo se još načas knjizi. Grafička oprema ovdje uopće nije samo neki dodatak, nego tvori integralni dio djela. Pomno probrane grafike Marija Čaglja, stilizirane u dva oblika, reljefnoj podlozi i kutnoj ilustraciji teme, premda očito slikane tušem, toniranjem u boju srca dobile su na toplini. I doista je šteta da se nigdje u knjizi ne navodi don Marijevo ime (premda je to bila njegova želja), jer on zavrjeđuje - bez obzira na procjenu umjetničkih dosega, a mislim da su nedvojbeni - da ga se ne samo spomene nego i pohvali poradi priličnog truda i zanosa unesenog u ove grafike srca.

Format knjige je neobičan. Više mi se čini kao format slikovnice koja se daruje, pa je listamo zavaljeni u naslonjač, nego li zbir priručnih meditativnih tekstova što ih poželimo ponijeti sobom i u njih zaviriti kad nam zatrebaju, ma gdje bili. Tvrdi uvez odaje solidnost i upućuje na ozbiljnost, ali i sugerira način upotrebe. A knjiga ovog stila nije i ne može biti - ako je prava - doli sredstvo, i to priručno.

7. I na kraju, samo jedna sugestija, možda za buduće uratke ove vrste. Čini mi se da je neposrednije pisati meditativne tekstove u prvom licu jednine. Prvi je razlog što čitatelj može lakše integrirati svoje osjećaje u sam tekst, koji mu tako postaje neposredniji put do duhovnog iskustva, a drugi je razlog da se izbjegne napast dociranja, što je u ovoj vrsti tekstova u biti bespredmetno. Autor je - što je očito - na više mjesta bio svjestan te zamke i nastojao ju je izbjeći, a koliko je uspio, prosudit će čitatelji.

Svaka pojedina meditacija započinje izabranim pasusima iz Svetoga pisma. Autor se trudio povezati odlomke Starog i Novog zavjeta i na njih vezati vlastito razmišljanje, koje međutim u jednom, čak odlučujućem trenutku, zastaje. Idealno bi bilo - a to je očito i nakana autora - da razmišljanje nastavi, i to ne samo kao razmišljanje nego i kao uobličena kršćanska molitva. Možda autor doista misli da svaki čitatelj taj nastavak može učiniti sam. Pitanje

je, međutim, je li svaki čitatelj za to sposoban, i ako jest, koliko, te treba li mu još jedan, bilo cjeloviti bilo samo neposredniji impuls za molitvu - to će reći za komunikaciju s Bogom... A znamo mi svi koliko smo tanki kad je u pitanju molitva, i kako nam treba neprestanih poticaja!

Uza sve rečeno, želio bih čestitati don Ivanu Bodrožiću na hrabrosti da svoja osobna razmišljanja iznese na svjetlo dana, na hrabrosti da se prihvati truda oko njihova književnog uobličjenja, na želji da ove teološke sadržaje provuče kroz ono što je u njemu najintimnije i najosjetljivije, kroz predio srca. Čestitam i izdavaču, a uvjeren sam da će od ovoga imati koristi ne samo džep nego nadasve srce. A onaj koji nam je srce dao da ga darujemo, neka nam pomogne da, potaknuti i ovim meditacijama, ustrajemo u njegovoj školi oblikovanja srca - po srcu Njegovu. Tako neka bude.

Ante Mateljan